

Mateusz Popiel

Regulacje intertemporalne w prawie karnym procesowym

Rozdział I. Zagadnienia teoretyczne i terminologiczne.

W rozdziale pierwszym zauważono niezadowalający stan badań i niska uwagę ustawodawcy odnośnie intertemporalnego prawa karnego procesowego. Dokonano przeglądu stanowisk odnośnie pojmowania prawa intertemporalnego. Przyjęto, że prawem intertemporalnym będzie zespół metanorm stanowiących przez ustawodawcę, czy też obowiązujących jako część kultury prawnej rozstrzygającej o stosowaniu norm do konkretnej sytuacji prawnej zawierającej w sobie element dawny, albo też rozstrzygnięcie ustawodawcy, która z norm (prawa dawnego czy prawa nowego) ma zastosowanie. Innymi słowy prawo intertemporalne to zespół zasad i reguł pozwalających rozstrzygnąć którą normę (dawną czy nową) ma zastosowanie w przypadku zmiany prawa. Następnie przedstawiono analizę historyczną badanego problemu i dowiedziono, że już w prawie rzymskim obowiązywała zasada *lex retro non agit*, a krótki przegląd ustawodawstw dziewiętnastowiecznych wskazał na związek ochrony praw nabytych z zasadą nieretroakcji. Kolejno przeanalizowano charakter normy prawa karnego procesowego i wywnioskowano, że norma taka podobna jest do klasycznie rozumianej normy i ma postać hipotezy, dyspozycji i sankcji. Przeanalizowano także normatywne pojęcie czasu i jego zastosowanie w procesie karnym.

Rozdział II. Abstrakcyjne ujęcie zasad i reguł intertemporalnych w procesie karnym

Rozdział drugi analizuje zasady i reguły intertemporalne dając tym pierwszym wyższy stopień w hierarchii ważności. W ten sposób wyodrębniono zasadę ustawy dotychczasowej i zasadę ustawy nowej oraz regułę stadiów procesu, regułę petryfikacji właściwości rzeczowej sądu, regułę skuteczności czynności procesowych, regułę *in dubio lex nova*, regułę bezpośredniego działania prawa, regułę *tempus regit actum*, regułę skuteczności przepisów wykonawczych i zasadę wyboru prawa. Zasady intertemporalne rozumie się jako normy wskazujące, w jakich okolicznościach i z jakich względów preferowane powinny być takie czy inne sposoby działania prawa w czasie. Podczas gdy reguły intertemporalne, to zbiór dyrektyw wskazujących sposób rozwiązania sytuacji, w której oceniana z punktu widzenia dwóch odmiennych momentów czasowych treść normatywna danej normy karnoprosowe lub przepisu prawnego różni się w zależności od chwili dokonywania oceny.

Rozdział III. Rozwiązania intertemporalne w prawie polskim

W rozdziale trzecim przeanalizowano rozwiązania intertemporalne w prawie polskim. Analizę prawa konstytucyjnego oparto na orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, który

pozwoili określić pewien standard konstytucyjny uregulowań intertemporalnych. Zdaniem TK brak wyodrębnienia przepisów intertemporalnych powoduje, że działać będzie automatycznie podstawowa norma prawa międzyczasowego, czyli bezpośrednio działanie ustawy nowej. Kolejnym przedmiotem analizy było prawo cywilne, gdzie dowiedziono, że stosuje się bezpośrednio przepisy wprowadzające kodeks cywilny w razie problemów intertemporalnych. W prawie administracyjnym z kolei podstawową formą rozwiązywania problemów intertemporalnych jest zasada *tempus regit factum*, która implikuje metodę dalszego działania dawnego prawa. W prawie administracyjnym obowiązuje także zasada aktualności, która zobowiązuje organ do rozstrzygania sprawy administracyjnej uwzględniając wszelkie okoliczności prawne i faktyczne istniejące w chwili orzekania.

Rozdział IV. System prawa karnego procesowego z perspektywy rozwiązań intertemporalnych

W rozdziale czwartym przedstawiono trzy podstawowe modele (k.p.k. z 1928 r., k.p.k. z 1969 r. i k.p.k. z 1997 r.) oraz szereg szczegółowych kwestii dotyczących uregulowania zagadnień intertemporalnych w procesie karnym. Trudno jednoznacznie określić, który z nich najbardziej odpowiada modelowi optymalnemu. Warto rozpocząć poniższe rozważania od stwierdzenia, że model optymalny to przede wszystkim model, który po prostu istnieje – czy to w każdorazowej nowelizacji do k.p.k., czy też w samym k.p.k. Można zatem postulować w stosunku do ustawodawcy, aby zamieszczał wyczerpujące przepisy przejściowe za każdym razem, kiedy wprowadza nowe uregulowania w k.p.k. albo aby wprowadził odrębny rozdział w k.p.k. zatytułowany „Przepisy intertemporalne”. W niniejszej pracy postuluje się wprowadzenie drugiego z rzeczonych rozwiązań.

Rozdział V. Uwagi końcowe

Pierwszą kluczową tezą pracy jest teza o niemożliwości stosowania p.w.k.p.k. 1997 r. w razie pojawienia się luk systemowych w regulacji intertemporalnej i niemożliwości rozstrzygnięcia pojawiającego się problemu intertemporalnego. Ta konstatacja prowadzi z kolei do drugiej tezy, o konieczności inkorporowania do k.p.k. z 1997 r. reguł i zasad intertemporalnych w postaci osobnego działu.

14.06.2018.

M. Pojuel